

Europa breidt uit op zee

Het wordt steeds drukker op de Europese zeeën. Brussel wil daarom meer greep op de ruimtelijke ordening op zee.

Brussel gaat zich steviger bemoeien met de Europese zeeën. De Europese Unie wil meer aandacht voor ruimtelijke ordening en de zeeën moeten weer een goede milieutoestand krijgen. 'Het zal hoe dan ook een verdere inperking van de visserij inhouden', verwacht IMARES-directeur Martin Scholten.

In 2008 nam de EU de Kaderrichtlijn Mariene strategie aan. Hij vertoont grote overeenkomst met de Kaderrichtlijn Water. Die heeft veel invloed op het beleid van waterschappen en ministeries in Nederland. Vooral waterschappen zijn druk met het uitwerken van de Europese regels. De Nederlandse regering heeft in 2009 stroomgebiedbeheersplannen vastgesteld waarin is vastgelegd hoe Nederland de kwaliteit van het oppervlaktewater wil verbeteren. Kenmerkend voor de Kaderrichtlijn is dat het geen chemische normen bevat voor de waterkwaliteit, maar dat de lidstaten

wordt voorgeschreven dat ze hun wateren ecologisch op orde moeten brengen. Voor het beheer van de Europese zeeën schrijft de EU een vergelijkbare methode voor. In de toekomst wordt de 'goede milieutoestand' het uitgangspunt. Lidstaten moeten eerst in kaart gaan brengen hoe die goede toestand eruit ziet en welke activiteiten het zeemilieu belasten, om vervolgens maatregelen te gaan treffen om die toestand te bereiken. In 2015 moeten de plannen klaar zijn, in 2021 moeten de Europese zeeën de goede milieutoestand hebben bereikt.

De EU gaat zich niet alleen bezig houden met de kwaliteit van het milieu, maar ook met de ruimtelijke ordening op zee. Zo gaan ook de zeeën onder het natuurbeleid van de EU vallen. Lidstaten zullen daarom natuurgebieden op zee moeten gaan aanwijzen om daar het zeeleven onder en boven water te gaan beschermen. De natuurgebieden zullen moeten passen in een plan voor de Maritieme ruimtelijke ordening. Brussel wil dat de lidstaten meer plannen gaan maken voor de inrichting van de zee, en wil daarbij ook samenwerking tussen landen bevorderen. Voor die ordening zijn goede redenen, zegt de Wageningse bestuurskundige Jan van Tatenhove. Het wordt steeds drukker op zee. Windmolenbouwers, kabeltrekkers, leidingleggers en natuurbeschermers willen

allemaal een deel van de ruimte die vroeger alleen werd gebruikt door vissers en handelschepen. 'Het is goed dat de EU zich daar mee gaat bemoeien. Je moet bijvoorbeeld de Noordzee als samenhangend gebied bezien. Doe je dat niet en laat je ieder land zijn eigen gang gaan, dan krijg je suboptimale oplossingen', zegt Van Tatenhove.

Een oplossing zoals die is gevonden aan de zee grens tussen België en Nederland bijvoorbeeld. Daar heeft België een windmolenpark aangelegd vlakbij een gebied waar Nederland een natuurgebied heeft gepland. Of een erger voorbeeld: de Doggersbank, een ondiepte in het midden van de Noordzee. De zee om de bank is ongeveer veertig meter diep, op het hoogste punt van de bank is het dertien meter diep. De ondiepe bank is belangrijk voor een groot aantal vissoorten die de ondiepte als paaigrond gebruiken. Reden voor de Nederlandse overheid om het Nederlandse stuk van de Doggersbank tot natuurgebied te verklaren. Ook andere landen willen de natuur een

belangrijke rol geven in het gebied, maar hebben daarnaast andere plannen. Engeland, waaronder het grootste stuk van de Doggerbank valt, wil bijvoorbeeld windmolens zetten op haar deel, Denemarken wil er zand winnen en Duitsland blijft er graag vissen. En dan zijn de landen het ook nog niet eens over de vraag waar de Doggersbank begint. Nederland rekent het gebied tot een diepte van dertig meter bij de bank, Duitsland en Engeland leggen de grens bij twintig meter diep.

Om tafel

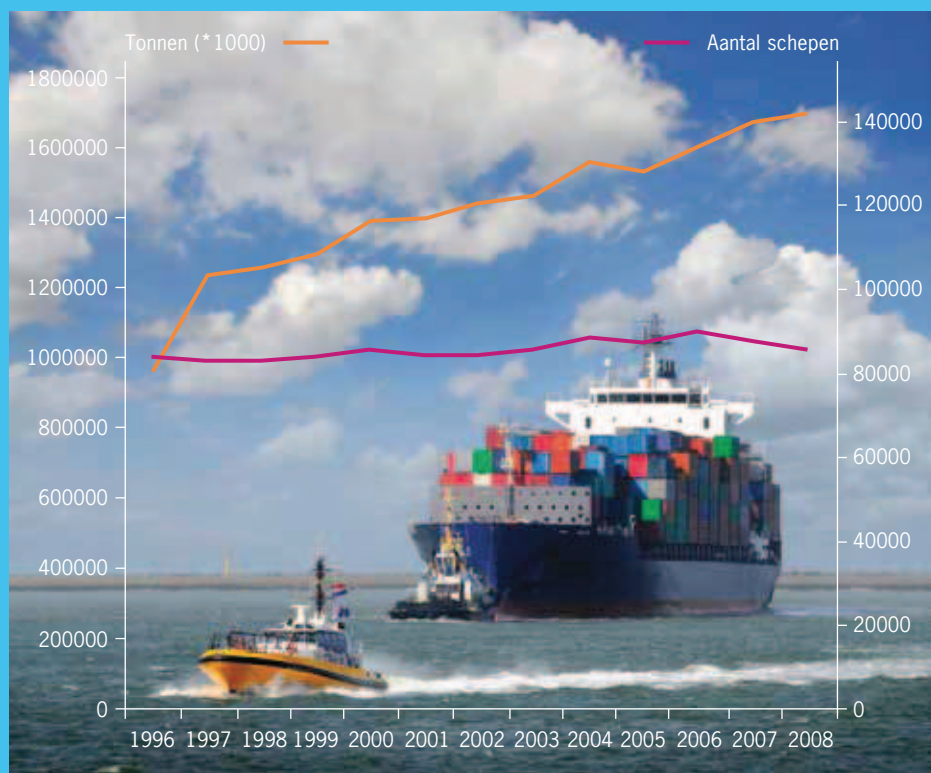
Nieuw in het beleid is ook dat overheden proberen belanghebbenden om tafel te krijgen om samen te praten over de ruimtelijke ordening op zee. Van Tatenhove: 'De EU vindt deze stakeholderparticipatie erg belangrijk, wij denken na hoe je dat zou kunnen doen.' Een voorbeeld van participatie zijn de bestaande regionale adviesraden. Elke zee heeft zo'n raad waarin belanghebbenden en overheden overleggen over de inrichting van de zee.

'Op basis van de ervaringen in bijvoorbeeld de visserijsector kun je nadenken over het ontwikkelen van raden voor mariene ruimtelijke ordening, waarin overheden samen met vertegenwoordigers van de verschillende mariene activiteiten integraal zeebeleid ontwikkelen en uitvoeren', zegt Van Tatenhove.

'De meeste mensen zijn het er wel over eens dat het goed zou zijn om een soort gebiedsgericht beleid te voeren op zee. Wat het ingewikkeld maakt is dat je natuurlijk te maken hebt met heel veel bestaande regels en structuren. Er zijn verschillende juridische stelsels, verschillende bestuursculturen. Het is interessant om na te denken over de mogelijkheden en onmogelijkheden. Tot nu toe was het zeebeleid allemaal sectoraal beleid. De zeeroutes werden als eerste vastgelegd, die zijn heilig. En verder had je apart beleid voor olie- en gaswinning, windmolenparken, visserij. Dat was allemaal niet op elkaar afgestemd. En dat allemaal in de Noordzee, één van de drukst bevaren zeeën ter wereld. Het is goed dat daar meer integraal

Feiten en cijfers

Niet meer, wel steeds grotere schepen

Het laadvermogen van de schepen die Nederlandse havens bezoeken groeit sterk. (Bron: CBS)

Windenergie op zee nog in

	1990	1995	2000	2004
Megawatt				
Nederland	50	250	447	1073
Op zee	-	-	-	-
Op land	50	250	447	1073
Groningen	1	52	57	64
Friesland	12	49	70	105
Flevoland	8	37	137	454
Noord-Holland	10	25	63	183
Zuid-Holland	8	31	44	149
Zeeland	11	37	46	79
Noord-Brabant	0	19	27	31
Overige provincies ¹⁾	1	1	2	8

¹⁾ Drenthe, Overijssel, Gelderland, Utrecht en Limburg.

Het vermogen van windmolens op zee is nog zeer beperkt.

naar gekeken gaat worden.'

De Europese bemoeienis zal grote gevolgen hebben, voorspelt Martin Scholten, directeur van IMARES en de Animal Sciences Group, beide Wageningen UR. 'Het zal hoe dan ook een verdere inperking van de visserij inhouden. Er komt een omslag. De visserij wordt nevensgeschikt aan andere activiteiten. Waar vissers vroeger overal mochten vissen, wordt ingeperkt vissen de norm. In de gebieden die wel open zullen zijn voor de visserij zullen striktere regels gesteld worden.'

Europa zal zich volgens Scholten ook meer gaan bemoeien met de manier waarop gevestigd wordt. Tot dusver stelde de EU vangstquota vast en bemoeide zich nauwelijks met bijvoorbeeld de vangstmethode. Als er maar niet te veel vis aan land werd gebracht was het goed. Scholten: 'In de toekomst wordt de vraag hoe en waar je vist veel belangrijker.'

Niet alleen vissers gaan te maken krijgen met de nieuwe regels op zee, ook Scholtens eigen onderzoekers. 'Er wordt een ander type

informatie gevraagd. We zullen veel meer chemische en ecologische gegevens moeten leveren om te bepalen wat een goede milieuomstandigheid is en in hoeverre dit gehaald wordt. Tot nu toe richtten wij ons op de bestanden van een aantal soorten, in de toekomst wordt een algemener beeld gevraagd. Dat bezorgt ons nu al spannende tijden, zeker omdat er gezocht wordt naar mogelijkheden om te bezuinigen bij overheden.'

Bemoeienis

Maar net als Van Tatenhove vindt Scholten de Europese bemoeienis met het maritieme beleid een zegen. 'We moeten de maritieme economie versterken zonder de zee te verkwanselen', zegt Scholten. 'Dat kan alleen als je de Noordzee inricht als geheel. Het is jammer dat Nederland zich tot dusver zeer afhoudend opstelt. Je merkt dat de houding is: wij hebben het in ons deel van de Noordzee toch al aardig geregeld. Dat is ook zo. Maar er is voor Nederland nog veel te winnen.'

Volgens Scholten bestaat er met name bij het ministerie van Verkeer en Waterstaat veel weerstand tegen Brusselse bemoeienis met 'onze zee'. 'Daarin merk je ook een cultuurverschil met bijvoorbeeld het ministerie van LNV. Dat is veel meer gewend aan Europese bemoeienis. Het landbouwbeleid wordt al decennia in Brussel gemaakt. VWS is binnen Nederland al een behoorlijk autonoom ministerie. Daar is men bemoeienis helemaal niet gewend. Het is jammer dat we daardoor niet bij de koplopers horen.'

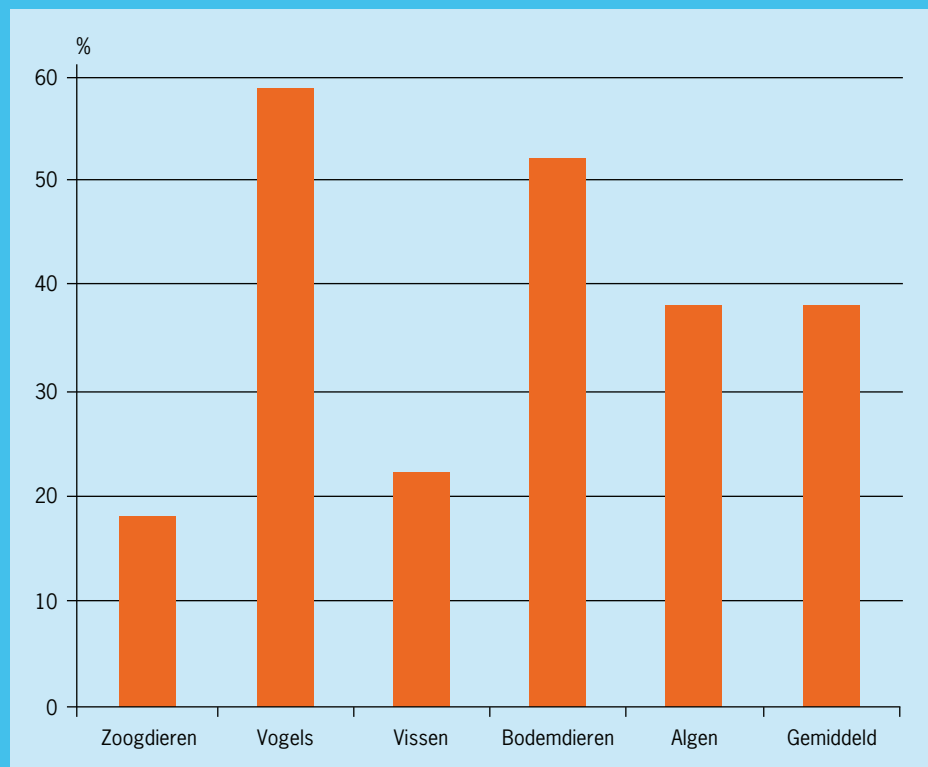
Domein	Agroketens en visserij
Informatie:	www.kennisonline.wur.nl
Contact:	Jan.vanTatenhove@wur.nl 0317 - 48 24 47 Martin.Scholten@wur.nl 0317 - 48 70 65

de kinderschoenen

2005	2006	2007	2008	Doelstelling 2010
1224	1558	1748	2149	-
-	108	108	228	-
1224	1450	1640	1921	1 500
85	136	126	329	165
120	126	139	145	200
493	589	616	615	220
206	223	249	278	205
174	209	243	243	205
83	103	198	208	205
43	39	39	49	115
20	25	31	55	185

(Bron: CBS)

Natuur ver onder de maat

Cijfers over de biodiversiteit in de Noordzee als percentage van de natuur. Vooral voor vissen en zoogdieren is de situatie heel slecht. (Bron: compendiumvoordeleefomgeving.nl)